

Петрова Г.М., доцент кафедри
філософії права та юридичної логіки
НАВС, кандидат філософських наук

ДО ПИТАННЯ ПРО ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ЕТИКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ

Етика та психологія – провідні науки соціально-гуманітарного пізнання. В основі етики покладене уявлення про належне, добро та зло, моральний ідеал тощо. Психологія спрямована на вивчення мотивів поведінки людини, її переживань, суперечностей і конфліктів, внутрішніх закономірностей існування особи.

Етична наука в першу чергу розглядає сутнісний вияв свідомості і поведінки людини. Психологія – функціональні аспекти людського існування. Відповідними є і вимоги до психологічних знань: методологічна озброєність, діалогічність, здатність реагувати на виклики часу, сприяння духовному зростанню людини, покращення розуміння людиною себе самої.

Обґрунтування моральних цінностей та ідеалів, цілей і сенсів, те, на що спрямована етична рефлексія, формує проблему засобів їх досягнення. Для визначення шляху, стратегій мислення і дії етика не може обмежитися застосуванням виключно етичних категорій, тому формується аналіз внутрішнього світу особистості з урахуванням його психологічної конкретності в певному соціокультурному контексті. Етика звертається до матеріалу психологічних досліджень, надаючи тим самим цьому матеріалу необхідних етичних узагальнень.

Психологія як наука з її поглибленою увагою до окремих здатностей, якостей, елементів особистісної деталізованої поведінки не в змозі дати відповідь на питання екзистенційного характеру: в чому сенс життя? що таке щастя і чи можливо його досягнути?

У сучасної етики і психології є багато спільного в царині дослідження психології моралі, що є предметом дослідження як філософів, так і психологів. Спільність проблем дослідження можна віднайти й у психоаналізі, соціальній і юридичній психології, екзистенційній психіатрії, у проблематизації морального виховання. Спільним є предмет дослідження – людина, – те, що об'єднує ці науки і – одночасно – задає різні вектори дослідження й підкреслює відмінність у методологічних концептах.

Сучасність характеризується різким зниженням рівня етичної освіти й моральнісного світосприйняття. Будь-якого роду позитивізм прагне здійснювати аналіз людського буття поза його духовно-моральнісною та метафізичною глибиною, що призводить до «психологічної транскрипції» (М.М. Бахтін), до редукування етичної сутності людини до її психологічного образу. Моральнісна суть людини має специфіку «самоналаштування», виходячи з вольових, інтелектуальних, моральних якостей людини; моральність є, швидше, ситуативною, а не константою самості, свідченням спроможності людини здійснювати вибір і брати на себе відповідальність – тим, що конститує свободу людини.

Поширення «масової психологічної культури» свідчить про втрату певних фундаментальних етичних принципів і цінностей, що виявляються в здатності критично оцінювати ідеї, знижують порог моральнісної чутливості людини, викликають появу так званої «моральної сліпоти», почуття безглуздості і втрати критеріїв (З.Бауман, Л.Донскіс).

Якщо людина не просто вірить, а намагається за допомогою психології вирішувати свої духовні проблеми, це є свідченням втрати культурою етичного осердя (А.Швейцер). У цій ситуації етика більше не виступає тим живим центром моральнісної рефлексії, за допомогою якої вирішуються основні питання людського існування, провокуючи тим самим духовну кризу людини.

Автономізація психології як науки всередині загальнофілософського етичного дискурсу постає аномальним процесом диференціації людини, що веде до втрати її цілісності.

Притаманну західноєвропейському культурному регіону культуру індивідуалізму в цілому можна розглядати і як масову психологічну культуру з усіма притаманними їй технічними практиками самовдосконалення особи (М.Яцино). Парадоксально: звуження горизонту життєвої стратегії і формування максимально раціоналізованих практик, виходячи із задатків і особистих якостей суб'єкта соціальної дії – фактично, реалізація мрії Платона, - призводить до втрати суб'єктом сутнісних надісторичних життєвих орієнтацій, набуття «одновимірності» (Г.Маркузе), втрати комунікаційних навичок у позапрофесійній сфері, що поступово призводить до виникнення невротичних станів та втрати особою групової та колективної ідентичностей.

Присенко А.О., помічник начальника з кадрового забезпечення лінійного відділу в аеропорту «Харків» ГУМВС України в Харківській області

ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ ПРАЦІВНИКІВ МІЛІЦІЇ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ПРОБЛЕМА ЮРИДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Юридична психологія як самостійна міждисциплінарна прикладна галузь знань зазнає на сьогодні бурхливий розвиток. Одним із основних напрямів сучасної юридичної психології традиційно вважається психологія правоохоронної та правозастосовної діяльності, як процесуальної (слідчої, судової, арбітражної, адвокатської та ін.), так і непроцесуальної (оперативно-розшукової, управлінської та ін.), а також